

LA VIDA ES SUEÑO

Сиро Гера, *Заџрљај змије* (*El abrazo de la serpiente*), Колумбија 2015

*Да би постојали рајници Кохиуаноси морају да одбаце све,
и да пођу сами у мунџлу, вођени само својим сновима.*

Навикли смо се да у протеклих неколико година (или ће, можда, пре бити да је тако одувек!) филмови који буду номиновани за Оскара у конкуренцији филмова ван енглеског говорног подручја буду за неколико класа бољи од извиканих холивудских блокбастера предложених за главни такмичарски програм. Ништа другачије није било ни ове године, а један од пет филмова¹ који су били у трци за најбољи страни филм јесте и остварање Сира Гере² *Заџрљај змије*, који са својим колегом Сезаром Аугустом Асеведом³ реанимира колумбијску кинематографију стављајући је поново у жижу светске филмске јавности.

Контролисано се користећи аутентичним дневничким записима из неприступачне Амазоније двојице научника-авантуриста, Немца Теодора Кох-Грунберга и Американца Ричарда Евана Шулцеа, редитељ Сиро Гера прави добру основу за креирање сноликог магијско-реалистичног сценарија, који ће почивати на две паралелне приче и контрапункту модерног и научног са традиционалним и природним. Овај контрапункт колумбијски аутор продубљује увођењем лика шамана Карамакатеа, последњег од свог племена, који ће бити чувар и изрицатељ традиционалних вредности и мудрости, а кога ће оба научника срести, један док је Карамакате млад, други када је стар. Својствено својој улози индијанског шамана, Карамакате догматски поштује законе природног култа беском-

¹ Поред *Зарљаја змије* номиновани филмови били су *Саулов син* (Ласло Немеш), *Вук* (Наџи Абу Новар), *Мусџанџ* (Дениз Гамзе Ергувен) и *Рај* (Тобијас Линдхолм).

² Како би се стекао потпунији увид у Герино стваралаштво, потребно је погледати и његова претходна два филма, *Пушовање вејра* и *Шејачеву сенку*, који својим квалитетом нимало не одударају од најновијег остварења.

³ О томе види његов филм *Земља и сенка*.

промисно критикујући материјалистички посесивни принцип, што се најбоље огледа у забрани лова на рибу, које је Амазон у сваком тренутку препун, док поново не падне киша.

За разлику од Дејвида Линча, који се труди да у својим филмовима (*Булевар звезда*, *Изгубљени ауто-џуи*) замагли границу реалног и фиктивног, свесног и подсвесног, или Акире Куросаве, који је покушао да визионарски сатка филм од чистих снова (*Снови*), Гера приказује сан, у складу са древним веровањима амазонских племена, као легитиман простор делања и бивствовања. У сну се учи, оздравља, сазрева, на сан се гледа као на шифровану поруку коју треба растумачити, а која представља путоказ за будући ток живота, а поврх свега сан омогућава самоспознају и стицање прадревног архетипског знања. Кармакате је у филму привилеговани господар сна и онирички иницијацијски водич, јер ако узмемо примарно значење речи шаман, онај који зна кроз екстатичко искуство, онда нам је јасно зашто баш он доводи људе до самоспознаје кроз сан. Спремност иницијанта да ступи преко сна у контакт са боговима, у Теодоровом случају ради излечења, а у Евановом случају ради наслеђивања шаманског завештања, процењује сам Кармакате, а да би обред био потпун и контакт са боговима могућ потребно је пронаћи врло ретку биљку јакруну, која има амбивалентну функцију – иницијанту, уз помоћ свог халуциногеног дејства пружа сусрет са боговима, али се она, такође, користи за производњу стопроцентног каучука, те је узрок велике похлепе и многобројних убистава. Кармакате као водич кроз обред иницијације пажљиво припрема иницијанта и штити га, што се најбоље огледа у тотемском призивању јагуара, чије шаре на Евановим леђима треба овог да оспособе да издржи загрљај змијског божанства који ће му пружити прадревна сазнања.

Поред чврстог упоришта у традиционалној култури, *Загрљај змије* изражава и постколонијалну критичку мисао. Наиме, филм врло упечатљиво илуструје експлоатацију домородачког становништва од стране немилосрдних власника плантажа каучука, као и неуспели наметљиви покушај једне хришћанске мисије да донесе хришћанство наместо вишемиленијумског штовања природног култа.⁴ Овакав насилан покушај рађања хришћанства завршио се апокалиптично, јер, услед погрешног тумачења Исусовог учења „Узмите, једите, ово је тело моје које за вас се ломити” (Коринћанима 11:24), Индијанци су се претворили у оно у шта су Европљани погрешно стереотипно веровали, у канибале који захваљујући *Библији* прождиру свог лажног Месију. Лик Месије би требало

⁴ Овај филм би требало упоредити са романом Карлоса Фуентеса *Terra Nostra*, који на врло смео и историјски веродостојан начин испитује колонизацију Лужне Америке. Такође, добро би било упоредити га и са филмом Вернера Херцога *Аџире, џнев Божји*, јер ово остварење немачког аутора можда најбоље осликава незајажљиву похлепу колонизатора.

упоредити са ликом пуковника Валтера Курца (Марлон Брандо) из Кополине *Ајокалијсе данас*, а добар компаративни филмски пример који показује све тешкоће снимања у дунгли, са којима се колумбијски редитељ несумњиво сусрео, било би документарно остварење Леса Бланка *Терей снова*, које је настало током снимања Херцоговог *Фицкаралда*. Прилично сам убеђен да Сиро Гера филмски цитира прослављеног немачког аутора, јер сцена грамофона који емитује класичну музику у срцу прашуме лако се може довести у везу са ликом Фицкаралда (Клаус Кински), коме је једина жеља била да доведе оперу у средиште амазонске дунгле.

Сиро Гера употребљава још један специфичан филмски поступак који је карактеристичан, на пример, за Андреја Тарковског и Вима Вендера. Ради се о колорној дистинкцији која се користи како би се поједини делови филма нагласили, чиме се сугерише гледаоцу да треба да их посматра на другачији начин. Готово цео филм *Загрљај змије* снимљен је у црно-белој техници, чиме нам је редитељ нагласио да уопште није важна бујност и раскош Амазона, већ да је примарно место дато духовно-егзистенцијалној снази његовог простора. Једини кадрови у боји су они који приказују потенцијалне визије приликом стицања архетипског сазнања, чиме редитељ још више инсистира на духовној компоненти филма.

Иако је снимао у црно-белој техници, директор фотографије Давид Гаљего заслужан је за визуелно-естетски надмоћан изглед филма, а врло добра глума, авантуристичка атмосфера и непрестана потрага за јакруном, која метафорички представља знање, допринели су да радња филма тече веома брзо. Ипак, као примарни задатак намеће се редитељева тежња из посвете на крају филма – да *Загрљај змије* буде неизбрисиво сведочанство о народу *чију њесму сећање никада не зајамџи*. У томе је и више него успео.

Иван БАЗРЂАН